

PRISSTIGNINGEN PAA LEVNEDSMIDLER I FORSKELLIGE LANDE

Medens der paa adskillige Punkter vil gaa Aar, inden man kan danne sig et samlet Billede af Udviklingen under Verdenskrigen, foreligger der allerede ved Fjendtlighedernes Ophør interessante Oplysninger om Prisstigningen paa Livsfornødenheder i en stor Del af Jordens Lande.

Væsentligst paa Grundlag af en Artikel af Sekretær Storsteen i Norsk „Sociale Meddelelser“ 1918 Nr. 2, og en Oversigt i Novemberheftet af den officielle engelske „Labour Gazette“ gengives i nedenstaaende Tabeller nogle af de vigtigste Tal.

Navnlig Hensynet til Lønforholdene har i de fleste krigsførende og neutrale Lande faaet Regeringen til at udvide og forbedre deres Statistik over Detailpriserne, i Særdeleshed paa Næringsmidler. I 13 Lande har Staten under Krigen offentliggjort maanedlige, fjerdingaarlige eiler halv-aarlige Pristaal. De vigtigste Undtagelser er Tyskland, hvorfra kun foreligger Richard Calwer's private Undersøgelser for preussiske Byer og det engelske Department of Labour Statistics Index, beregnet paa Grundlag af officielle berlinske Priser, Østrig med tilsvarende i England udregnede Totaltal, Holland med kommunale Tal for Amsterdam, og Schweiz, hvor Tallene er udregnede af en privat Forening.

PRISSTIGNINGEN PAA LEVNEDSMIDLER I FORSKELLIGE LANDE

Medens der paa adskillige Punkter vil gaa Aar, inden man kan danne sig et samlet Billede af Udviklingen under Verdenskrigen, foreligger der allerede ved Fjendtlighedernes Ophør interessante Oplysninger om Prisstigningen paa Livsfornødenheder i en stor Del af Jordens Lande.

Væsentligst paa Grundlag af en Artikel af Sekretær Storsteen i Norsk „Sociale Meddelelser“ 1918 Nr. 2, og en Oversigt i Novemberheftet af den officielle engelske „Labour Gazette“ gengives i nedenstaaende Tabeller nogle af de vigtigste Tal.

Navnlig Hensynet til Lønforholdene har i de fleste krigsførende og neutrale Lande faaet Regeringen til at udvide og forbedre deres Statistik over Detailpriserne, i Særdeleshed paa Næringsmidler. I 13 Lande har Staten under Krigen offentliggjort maanedlige, fjerdingaarlige eller halv-aarlige Pristal. De vigtigste Undtagelser er Tyskland, hvorfra kun foreligger Richard Calwer's private Undersøgelser for preussiske Byer og det engelske Department of Labour Statistics Index, beregnet paa Grundlag af officielle berlinske Priser, Østrig med tilsvarende i England udregnede Totaltal, Holland med kommunale Tal for Amsterdam, og Schweiz, hvor Tallene er udregnede af en privat Forening.

Med Undtagelse af Danmark, hvor der regnes med Priserne for Varegrupper, holder man sig til et mindre Antal Varer (7 til 31) — udelukkende eller overvejende Fødevarer. Tabel I er for at muliggøre Sammenligning, med et Par uvæsentlige Undtagelser, begrænset hertil.

Eiter den Maade, hvorpaa Tallene er fremkomne, er de ikke saa lidt uensartede og usikre. Tallene for et Halv-aar kan saaledes i de forskellige Lande stamme fra forskellige Maaneder indenfor dette; — og som alle udenlandske Oplysninger under Krigen maa de læses med Forsigtighed. Det gælder sikkert i en Dêl Tilfælde, hvad Calwer selv siger om sine Tal, at der i mangfoldige Tilfælde i Praxis er betalt over de Maximalpriser, man ved Beregningen er gaaet ud fra. Hertil kommer Pristals almindelige Misvisning.

Taget med fornøden Forsigtighed giver Tabel I dog vist et meget godt Billede af, hvorledes Prisstigningen paa Næringsmidler i store Træk har formet sig i en Række af de vigtigste Lande.

Stigningen synes at have været mindre i Danmark end i noget andet europæisk Land. Fra Spanien foreligger betydelig lavere Tal, som dog ikke kan tillægges Betydning, da de Varer, paa Grundlag af hvilke de er beregnet, ikke er udtagne i Forhold til deres Betydning for det almindelige Forbrug.

Som det vil ses, var Prisstigningen indtil 1918 mindre i Holland end i Danmark. I 1918 har Danmark gennemgaaende staaet med ca. 10 % mindre Stigning. — I de andre neutrale Lande, i Schweiz, men navnlig i Norge og Sverige, var Forholdene langt ugunstigere. Man naaede her i August 1918 en Prisstigning paa 184 %; — eller i Juli, d. v. s. samtidig med Danmarks 87 %, 174 % i Norge og 168 % i Sverige; i Januar 1919 havde Sverige 223 % Stigning.

De europæiske Ententelande stod ved Krigens Slutning noget ugunstigere end Danmark og Holland, men en hel Del bedre end de andre Neutrale. England var i Novem-

Tabel I.
Detailpriser paa Levnedsmidler.

	1915		1916		1917		1918	
	$\frac{1}{1}-\frac{31}{6}$	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$	$\frac{1}{1}-\frac{31}{6}$	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$	$\frac{1}{1}-\frac{31}{6}$	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$	$\frac{1}{1}-\frac{31}{6}$ ¹⁾	$\frac{1}{6}-\frac{31}{12}$ ²⁾
Før Krigen								
Danmark	100	130	134	146	158	166	173 ¹⁾	187 (186) ²⁾
Sverige	100	126	132	147	170	192	235	284 (323)
Norge	100	129	154	163	190	222	253	284
Holland	100	—	—	128	138	142	182	198
Schweiz	100	117	123	147	169	195	204	—
Tyskland (Galwer) ³⁾	100	152	180	212	217	219	227	—
Østrik (Wien)	100	153	202	260	287	373	—	—
England	100	124	138	151	169	194	203	207
Frankrig (Paris)	100	119	121	136	135	143	184	191
— (Provinsbyer)	100	110	123	135	144	163	192	211
U. S. A.	100	99	100	106	114	137	150	151
Canada	100	106	106	113	124	148	160	171
Ny Zeeland	100	116	114	118	121	127	129	134
Syd-Afrika	100	—	—	—	—	—	126	128

¹⁾ Gælder for Danmark Februar, for Frankrig 1. Kvartal, for de øvrige Lande Marts. — Holland i Februar: 197.

²⁾ Gælder for Danmark, Frankrig og Syd-Afrika Juli, for Holland Sept., iøvrigt August. 1 (1) er angivet Tal for Jan. 1919.

³⁾ Engelske Berlinertal for 1915.

⁴⁾ England September og fig. Mdr.: 216, 229, 233, 229, 230, 230 (Febr. 191).

ber 1918 oppe paa Maximum, 133 % over Priserne før Krigen; i Frankrig var Gennemsnittet for 1918 omtrent som i England; Italien var i Juli oppe paa 139 %.

Interessant at bemærke er Prisstigningens forskellige Forløb i England og Frankrig. Medens Stigningen indtil 1918 synes at have været betydelig mindre i Frankrig, tog den nu her stærk Fart, og i andet Kvartal af 1918 var man naaet 10—20 % højere end i England; senere synes der at have været nogen Nedgang. I England, hvor man i de første 3 Krigsaar gennemgaaende var højere oppe end Norge og Sverige, er Stigningens Hastighed fra Efteraaret 1917 bræmset stærkt ved offentlige Indgreb. De maanedlige engelske Pristal illustrerer iøvrigt den stadige og forholdsvis regelmæssige Karakter, Prisbevægelsen har haft de fleste Steder. Af 50 Maaneder udviser kun 8 en — oftest ubetydelig — Nedgang.

Ses bort fra Rusland, hvor Pengemængden har frembragt fantastiske Priser — har Centralmagterne, navnlig Østrig, gaaet i Spidsen. Allerede i den anden Halvdel af 1917 var man i Wien oppe paa omtrent 4-dobbelte Priser.

Medens Priserne i det neutrale og allierede Europa gennemgaaende er steget til godt og vel det dobbelte, har Stigningen uden for Europa, hvor Tonnagemængden jo ofte har hæmmet Exporten, været en hel Del mindre. Medens Priserne har været ret uforandrede under det meste af Krigen i Australien og paa Ny Zeeland, steg de i Amerika — der før den Tid stod gunstigst — stærkt i Løbet af 1917 og igen i anden Halvdel af 1918.

Tabel II viser Stigningen for nogle af de vigtigste Næringsmidler i Danmark og et Par andre Lande ved Slutningen af den økonomiske Krigs første Hovedafsnit, s: i December 1916 og for Danmark og England tillige i Januar 1919. (Se Tabel II).

Karakteristisk er Englands gunstige Lejlighed til at faa animalske Produkter udefra, men Knaphed paa Sukker og Kartoffler — og det omvendte Forhold i Centralmagterne.

Tabel II.
 Detailpriser December 1916 og Januar 1919
 (do. for Krigen = 100).

	Okseskød	Flæsk	Smør	Æg	Rugbrød	Hvedebrød	Kartofler	Sukker
December 1916								
Danmark	170	121	165	333	146	135	(200)	127
England	159	155	168	278	—	171	212	270
Tyskland	270	349	205	457	121	148	137	136
Østrig	435	500	333	571	168	279	75	135
U. S. A.	100	110	131	174	—	170 ¹⁾	127	160
Januar 1919								
Danmark	250	90	128	462	103	208	243	132
England	214	241	223	447	—	155	157	341

¹⁾ Mel.

Iøvrigt beror Forskellighederne paa en Blanding af produktionsmæssige Aarsager og Regulering — og for Landene som Helhed Bankpolitik, som det vil blive vanskeligt at faa nogenlunde udredet.

Saa vel her i Landet som i England har Prisregulering i de sidste to Aar bragt Priserne væsentligt ned paa nogle af de vigtigste Varer.

F. Zeuthen.